

שביעית פרק א' III

1. מסכת שביעית פרק א', משניות ר'-ח'

משנה ו' עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ר"ה היו עשויות שורה ומוקפות עטרה אין חורשין להם אלא לצרכן:

משנה ז' הנטיעות והדלועים מצטרפין לתוך בית סאה רשב"ג אומר כל עשרה דלועים לבית סאה חורשין כל בית סאה עד ר"ה:

משנה ח' עד אימתי נקראו נטיעות רבי אלעזר בן עזריה אומר עד שיחולו רבי יהושע אומר בת שבע שנים רבי עקיבא אומר נטיעה כשמה אילן שנגמם והוציא חליפין מטפח ולמטה כנטיעה מטפח ולמעלה כאילן דברי ר"ש:

2. ר"ש, משנה ח'

עד שיחולו - שיעשו הפירות חולין ואמר' בירושלמי (שם) מהו שיחולו עד שיפדו או עד שיעשו חולין מאליהן רבי יעקב בר אבא כיני מתני' עד שיעשו חולין והיינו שנה חמישית דשנה רביעית עדיין כל פריו קדש הלולים:

3. רש"ש שם

עד שיחולו. ע"י פי' הרמב"ם ובשנ"א הקשה עליו וכי הפדיה גורמת להיות נקראים ע"י אילנות ול"נ דבאמת אינם נעשים אילנות עד שנה הה' רק אם נפדו בשנת הד' ויהיו נאכלין חוץ לירושלים גזרו מפני הרואים שלא יסברו דשנת חמישית הן אולם לפי מה שאבאר לקמן דיש חומר בנטיעות מבזקנים ור"ע ור"ש מיירי דוקא בזה א"א לפרש כן:

4. ר"ש, שם

נטיעה כשמה - בת שנתה:

5. רמב"ם שם

ור' עקיבא אומר נטיעה כשמה, ר"ל שגלך בהן אחר לשון בני אדם, וכל מה שדרך בני אדם לקרותה נטיעה היא נטיעה האמור עליה עשר נטיעות לתוך בית סאה.

6. מנחת חינוך, מצוה קי"ב

והנה הרב המחבר כ' לעיל פ' משפטים דיני מצוה זו וכ' שהוא קשר עם העשה דשם ואח"כ כתב דנוהג בזכרים ובנקבות אם כן העשה זו ג"כ נוהג בזכרים ובנקבות, (1) ובעבודות שעוברים בלא תעשה גם כן כגון זריעה דעת הרב המחבר במ' רצ"ו דכל היכא דיש לאי גם כן מוזהרים הנשים אף על העשה אף דמצות עשה שהזמן גרמה ע"ש לענין י"ט ודעת תוספות קדושין אינו כן ומובא כמה פעמים בחיבור זה. על כל פנים נוחא לדעת הרב המחבר דנשים גם כן מוזהרים אך בחרישה דאינו רק עשה וה"ל מצות עשה שהזמן גרמא א"כ יהיו נשים פטורים ממצוה זו ומד' הרהמ"ח נראה דאין חילוק וגם בר"מ אין מבואר שום חילוק לענין שביעית בין זכרים לנקבות.

(2) אך כבר כתבתי במצות שבת לענין שביתת בהמה על פי ד' ריטב"א קדושין על ק' תוס' שהקשו ל"ל במילה אותו ולא אותה דאין הנשים מצווין על מילת בנייהם תפ"ל דה"ל מצות עשה שהזמן גרמא דנוהג רק ביום ות' הריטב"א דכלל זה

דמצות עשה שהז"ג נשים פטורות אינו רק במצוה דבגופו תפילין וציצית וכדומה אבל מצות מילה אינו בגופו אינו בכלל זה וגם נשים חייבות ע"כ צריך מיעוט אותו ולא אותה אם כן גבי שביתת בהמה דגם כן אין המצוה בגופו רק מצווה על בהמתו ע"כ נשים חייבות ולא ה"ל בכלל מעשהז"ג ע"ש ה"נ לפמ"ש דעשה בעבודת הארץ הוא כמו ש"ב דמצווים אנחנו על שביתת הארץ א"כ אין המצוה בגופו ונשים ג"כ מצווים על העשה כמו אנשים דאינו בכלל מעשהז"ג כנ"ל ברור.

7. בבלי קדושין דף כ"ט.

איהי מגלן דלא מיחייבא? דכתיב: כאשר צוה אותו אלהים, אותו - ולא אותה. אשכחן מיד, לדורות מגלן? תנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר צו - אינו אלא זירוז מיד ולדורות; זירוז - דכתיב: וצו את יהושע וחזקוהו ואמצוהו, מיד ולדורות - דכתיב: מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם.

8. בראשית פרק כ"א פסוק ד'

וַיִּמַל אֶבְרָהָם אֶת־צַדִּיק בְּנֹוֹ בְּן־שְׁמֹנֶת יָמִים פְּאֶשֶׁר צָנָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

9. ריטב"א שם

ואיהי מנא לן דלא מיחייבא למול את בנה. וכי תימא למה לי קרא תיפוק לי דהא מצות עשה שהזמן גרמא היא דמילה ביום ולא בלילה ונשים פטורות, איכא למימר דהתם הוא במצוה דנפשה אבל הכא במצוה דבנה הוה אמינא דמחייבא דלא גרעה מבית דין דמחייבי למימהליה להכי איצטריך קרא למיפטרה דכתיב אותו ולא אותה

10. תוס' שם

אותו ולא אותה - וא"ת למ"ל קרא תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא הוא שנימול בשמיני ללידתו ונשים פטורות וי"ל כיון דמיום השמיני והלאה איך לה הפסק לאו זמן גרמא הוא וא"ת אכתי מ"ע שהזמן גרמא הוא דאין מליך אלא ביום כדאיתא בפרק הערל (יבמות דף עב.) וי"ל דאיתא כמ"ד התם דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה.

11. תוס' רי"ד שם

איהי מגלן דלא מיחייבא דכתיב אשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה אי קשיא ומאי איצטרכין לקרא תיפוק לי' דהויא לה מילה מצוה שהזמן גרמא חדא דכתיב וביום השמיני ימול וחדא דאין מצות מילה אלא ביום ולא בלילה כדאיתא במגילה שאין מוהלין אלא ביום והתינוח מיום שמיני לא קשיא שאין היום קבוע וידוע בשנה מה שאין כן ביום שמיני של מילה אבל זה שאין מצות מילה נוהגת בלילה אלא ביום קשיא...
תשובה היכי אמרינן דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הני מילי מצוה דתליא בגופה והיא אינה מצווה אלא לזמן ידוע ולא בכל זמן אבל מצוה דלא תליא בגופה כגון למול את בנה אף על גב דמילת הבן יש לה זמן גזי דקבוע הזמן לבן הנימול אבל האב שצויהו הבורא להתעסק במילתו בן העסק ההוא אין לו זמן שבין ביום ובין בלילה יטרת ויכין צרכי מילתו בן והלכך אי לאו אותו הוה מחייבינן גם האשה ואין זמן הקבוע לכן פוטרה דהוה אמינא היא תתעסק בין ביום בין בלילה עד שתמול את בנה בזמנו...

12. תוס' מגילה דף כ. ד"ה דכתיב

והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה בלילה אם כן הויא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף קט. ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמצוה ושמצוה והקהל דלית בהו כרת ומצויהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא דמחייב בהו נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר דנוהגין בין ביום בין בלילה.